

Concebre i concebir

La influència castellana ha estat funesta per al verb concebre ; no en resta altre vestigi sinó el participi passat concebut. En tots els altres temps ha estat reemplaçat per concebir. Avui tothom diu concebir, concebiu, concebia, concebeix, concebeixen, concebim, concebiu, concebis ; el llenguatge parlat desconeix les formes corresponents de concebre: concebro, concebent, concep, conceben, concebem, concebeu, concebés. I si sembla conservar l'antic imperfect concebia és perquè l'imperfect de concebir és també concebia, vist que la terminació ia és comuna als verbs de la segona conjugació i als de la tercera.

La llengua escrita tendeix ara al restabliment del verb concebre. La substitució de concebre a concebir sembla molt difícil; però no ha de deixar per això d'intentar-se, i és per aquest motiu que constatem amb goig aquella tendència.

En el mateix cas que concebir i concebre, es troben percibir i percobre, del qual no subsisteix sinó el participi passat percobut. Aquí convindria també que practiquéssim curosament, en la llengua escrita, la substitució de les formes usuals percibir, percibint, percibeix, percibeixen, percibim, percibiu, percibís, etc., per les formes corresponents del verb percobre: percobre, percobent, percep, percoben, percobem, percobeu, percobés, etc.

Al grup de verbs que segueixen en llur conjugació a rebre, caldria encara afegir el verb docbre, equivalent del verb francès découvrir.

Alcofol i alcohol

El mot àrab al-cohl es troba usat en català antic, sota la forma alcofol, designant unes pólvores d'antimoni o galena amb què les dones es pintaven les celles. Pintar-se els ulls amb alcofol era alcofoliar-se. El mot alcofol fou després aplicat als esperits refinats i especialment a l'esperit de vi.

Amb aquesta significació, al-cohl ha passat, sota la forma alcohol, a totes les llengües europees. I avui hom designa amb aquest nom, no solament l'esperit de vi, sinó un gran nombre de substàncies orgàniques de composició anàloga a l'esperit de vi : alcohol metílic, alcohol amílic, etc. (l'esperit de vi és l'alcohol etílic).

El francès diu alcool (abans alcohol) ; l'italià, alcool ; el portuguès, alcohol ; l'alemany, com el suec i el danès, alkohol, etcètera. Aquest mot ha donat en totes aquestes llengües infinitat de derivats : alcoclique, alcoolat, alcooliser, alcoometre, etc. I la seva terminació ol és usada en la nomenclatura química per a denotar que la substància en el nom de la qual apareix pertany al grup dels alcohols o derivats hidroxílics : metanol, carbinol, fenol.

En català diem avui alcohol; novellament, però, alguns prefereixen de dir alcofol. No ho creiem encertat. Certament al-cohl prongué en català la forma alcofol; però això no és obstacle perquè admetem el mot internacional alcohol. Alcohol, en català, no és un de tants castellanismes humiliants que traïxen la supeditació del català al castellà i són,

per tant, indiscutiblement inadmissibles ; alcohol és castellà, però és també francès, anglès, alemany ; el portuguès no ha dubtat tampoc a adoptar-lo. I, deixant de banda l'avantatge que representa de disposar dels dos mots alcofol i alcohol amb significacions diferents (Cp. : el portuguès alquifol i alcohol, l'anglès alquifou i alcohol, etc.), cal que considerin els que voldrien que es digués alcofol en lloc de alcohol, que això ens duria a rebutjar els derivats d'aquest mot, ço és, que en lloc de dir : alcohòlic, alcoholitzat, alcoholisme, alcoholòmetre, etc., hauríem de dir : alcofollic, alcofolitzat, alcofolisme, alcofolòmetre, etc.

-3-

Pobra i humilment

Encara són molts els que, per imitació del castellà, quan han d'escriure seguits dos o més adverbis en ment, suprimeixen aquesta terminació en tots els adverbis llovet de l'últim, dient, per exemple, pobra i humilment en lloc de pobrament i humilment.

Quan es segueixen dos o més adverbis en ment, en català és permisible també la supressió de la terminació ment en tots els adverbis menys un ; però llavors l'adverbi que conserva la terminació ment no és l'últim, com en castellà, sinó el primer!

"...viure delicadament o reposada", Bernat Metge.

"...per viure alograment o sana, o profitosa", Eiximenis.

"...per ço us pregam afectuosament o curosa". Lletra de Pere III.

"...o no'ns responets suficientment, o raonable", Id.

Al costat, però, de :

"...o romembrà en la pobresa de Christ o dels apòstols, com anaven pobrament o humilment per lo món", Lluís.

-4-

Dencs - pues - qui - qual - quin

Quins és el plural de l'adjectiu quin, no el plural del pronom qui, el qual és invariable. El plural de Quin volou? és Quins volou? El plural de Qui sorà? és Qui soran? Quins és la traducció de cuáles, no de quienes, que cal traduir per qui : "...en son consell havia homens molt savis, justs, honrats o en qui ora molt de bó", Ramon Lluís.

En algun autor modern llegim quins alegres, quins tristes com a traducció de quienes alegres, quienes tristes. S'ha de dir qui alegres, qui tristes. Ex. : "...així foren tuyt (tots) qui merts, qui preses". Muntaner.

Modernament hom ha usat molt freqüentment l'adjectiu interrogatiu quin com a adjectiu relatiu font-lo correspondre a el qual castellà i àdhuc a cuyo. Aquest ús erroni de quin encara no ha estat bandejat del tot de la llengua literària. Encara s'hi troben en i lla construccions com les següents que cal combatre a ultrança fins a llur completa extirpació :

"Hi assistiren els pares, els quins foren obsequiats..."; "...una gran gentada en la quina figurava..."; "...foren suprimides immediatament, quina supressió..."; amb aquest medicament, quina virtut ja coneixes...". Els quals passatges cal refer així: "Hi assistiren els pares, els quals foren obsequiats..."; "...una gran gentada en la qual figurava..."; "...foren suprimides immediatament, la qual supressió..."; "... amb aquest medicament, la virtut del qual ja coneixes...".

Cp. : "Era un cavaller lo qual era molt vanagloriós", Ramon Llull; "e après partiron de aquí e faoren la via de Constantinoble, on la qual via encontraren", Pere III; "...ab aquest bastó, la virtut del qual no ignores", Bernat Metge.

-5-

'Que' castellà traduït per 'qual' o 'quo'

A vegades el pronom relatiu es reforça, no a un nom o pronom, sinó a tota l'oració anterior. En aquest cas, el castellà usa la forma neutra de el qual, que és lo qual, o bé del seu equivalent el quo, que és lo quo: "Fidó Cortés a sus capitanes que discurríesen sobre la materia, encomendando a Dios la resolución; lo qual encargó muy particularmente a fray Bartolomé de Olmedo"; "Los reos fueron condenados al último suplicio; lo quo causó un sentimiento general".

El català modern, imitant servilment el castellà, s'ha creat un relatiu neutre que es distingeix del masculí per la forma de l'article, i tradueix lo qual per lo qual: "Moits dels invitats no comparagueren, per lo qual feu suspena la festa". Però el català medieval, que no disposava per a l'article d'una forma neutra diferent de la masculina, expressava altrament el relatiu neutre, i una de les expressions a què recorria principalment era la combinació la qual cosa. Robutjada la distinció entre un article neutre lo i un article masculí el, tot aconsella el restabliment d'aquesta combinació com a forma preferent del relatiu neutre.

Hem ací alguns exemples de la locució la qual cosa, tan abundantment usada pels autors medievals.

"...e hauries de atorgar que Déu és injust, la qual cosa és impossible", Bernat Metge.

"...guardats què fets, que vós venits contra nostre sonyoriu, la qual cosa nós de vós no esperivem", Crònica de Jaume I.

"...e robaron la mia galon e mataron-me quaranta persones, de la qual cosa, sonyor, yo he feta demanda al comú de Venècia", Murator.

"...e vós no'ns havets respost a res d'açò ne havets cura de venir, la qual cosa no és greu per ço com desijam fort que'l dit salteri fos acabat e qu'ns en poguéssim servir". Lletra de Pere III (1368).

"En testimoni de la qual cosa manam que us sia feta la present carta", Id. (1366).

"Per raó de la qual cosa... són necessaris dou sonyals royals esmaltats", Id. (1370).

"En memòria de la qual cosa fo feta una gran estàtua", B. Metge.

caldre

Una construcció va actualment generalitzant-se en la llengua parlada que caldria combatre per tots els mitjans, començant, naturalment, per evitar-la en absolut en la llengua escrita. Es tenir que.

A cada moment sentim, en efecte, expressions com aquestes: Tens que fer-ho, Tenir que treballar, Té que anar-hi, en lloc de Has de fer-ho, Haver de treballar, Ha d'anar-hi. Tals expressions són del tot inadmissibles, i és inexplicable que la llengua escrita les aculli, afavorint així llur propagació.

Tampoc semblen acceptables les construccions, avui ja tan corrents, Hi ha que callar, hi havia que anar-hi, Hi ha que voure-ho (Traduint Hay que callar, etc.).

A mesura que aquestes expressions van generalitzant-se recula el verb caldre. La llengua escrita en fa un ús cada dia més limitat. Fa pena de constatar, en la majoria dels originals que passen per les oficines de l'Institut, l'absència quasi completa del verb caldre, substituït sistemàticament per les perífrasis a què ha de recórrer el castellà per manca d'un verb equivalent al nostre caldre o al francès falloir: ésser precis que, ésser de necessitat que, fer falta que, etc.

Cuyo, qual, quin

El català escrit, supeditat al castellà, calcant-ne servilment totes les construccions, necessitava un mot que traduís el cuyo castellà. Així, hom féu significar cuyo al relatiu qual, i una frase com Una sala cuyas ventanas dan a la plaza..., pogué ésser traduïda literalment: Una sala quals finestres donen a la plaza... Això era molt més còmode que recórrer a la construcció antiga, massa allunyada de la castellana: Una sala les finestres de la qual donen a la plaza...

Ja s'ha avançat molt en el restabliment de la construcció catalana el... del qual; però encara hi ha molts que prefereixen qual, si no prefereixen quin, que també ha estat molt en voga com a traducció del cuyo castellà. L' versió que molts sentien i que alguns encara senten envers aquella perífrasi és perfectament explicable donat que la gent nostra, llegint i escrivint quasi exclusivament el castellà, no pot sinó amb gran dificultat descriure's dels motllos castellans. Per això l'únic mitjà de combatre aquell sentiment provincial ha d'ésser la lectura assídua dels nostres autors medievals, on es troben tan bells exemples de la perífrasi el...del qual.

"La paciència e amor conjugal de Griseldà, la història de la qual fo per mi del llatí en nostre vulgar transportada, callaré...", B. Metge.

"...la ofensa és stada feta al senyor capità, sots la fo del qual ma vida reposava", Tirant lo Blanch.

"...seria no ésser Déu, sens l'ésser del qual tot quant és seria debades", Ramon Llull.

"Mas nostre senyor Déu, volent girar aquest goig en dolor, presé (pronqué) lo dit infant..., lo qual ja haguem fet batejar..., de la mort del qual, sens comparació, muntà més lo dol e la ira que hagueren les nostres gents que no lo goig que dabans havien haut (hagut) per lo seu noximent", Crònica de Pere III.

"a" introduint un complement directe

Una proposició com Havem escrit una carta a la mostra, reemplaçant-hi el complement a la mostra per un pronom feble, esdevé Li havem escrit una carta. El fet de revestir el pronom la forma li ens indica que el complement en qüestió és un complement indirecte. La proposició a hi ha d'ésser mantinguda...

Una proposició com Sovint trobem a la mostra al teatre, reemplaçant-hi el complement a la mostra per un pronom feble, esdevé Sovint la trobem al teatre. El fet de revestir el pronom la forma la ens indica que el complement en qüestió és un complement directe. La proposició a hi ha d'ésser omesa: Sovint trobem la mostra al teatre.

L'aplicació d'aquesta regla exigeix, si el complement està en plural, de posar-lo en singular abans de fer la substitució del nom pel pronom.

Suposem, en efecte, les dues proposicions:

"Havem pujat el dinar als convalescents!"

"Havem pujat als convalescents al segon pis!"

Si en aquestes proposicions reemplaçàvem als convalescents per un pronom feble, farien:

"Els havem pujat el dinar!"

"Els havem pujat al segon pis!"

La forma del pronom no ens diu res tocant la naturalesa del complement, que és indirecte en la primera proposició i directe en la segona. Però si posem el complement en singular (el convalescent), llavors la substitució del complement per un pronom feble dona:

"Li havem pujat el dinar!"

"L' havem pujat al segon pis!"

I la naturalesa del complement, indirecte en la primera proposició i directe en la segona, ens ve indicada per la forma que revesteix el pronom, li en la primera i l' en la segona. En la primera mantindrem la proposició a; en la segona, l'ometrem.

"Havem pujat el dinar als convalescents!" però "Havem pujat els convalescent al segon pis!"

"a" introduint un infinitiu
"on" davant d'un infinitiu

Diem habitualment Pensar en tu, pensar en tal cosa, però Pensar a fer tal cosa; Tardar en l'execució d'una cosa; Entossudir-se en una cosa, però Entossudir-se a notar-ho.

La tendència a reemplaçar en par a davant els infinitius complements ha estat tan forta que la influència castellana no ha abastat a aturar-la. Avui, en la llengua parlada, la construcció normal dels complements en qüestió és llur introducció mitjançant la proposició a. Hom diu correntment: Pensar a dir-ho, Tardar a venir, Et complaus a fer mal, M'ontretine a desfer-ho, No et figuis a descompartir-los...

Els casos de en es troben sobretot amb verbs poc freqüents en la llengua familiar, i tot porta a creure que els nombrosos casos de en que trobem en la llengua escrita són deguts a una imitació de les construccions castellanes corresponents.

Nosaltres pensem que, davant una tendència tan forta envers l'eliminació de en com la que constatem en la llengua parlada, la llengua literària l'hauria de consagrar no emprant la preposició en davant d'un infinitiu sinó en aquells complementos circumstancials que el castellà introdueix amb un al. Ex.: En entrar jo, tots s'alçaron.

-10-

"a" introduint un infinitiu

L'altre dia rebíem un ofici que començava així : Me complase en participar-li.

Com, aquesta fórmula, traspuja el castellà ! L'autor de l'ofici és un home que ha escrit centenars de vegades Me complazco en participarle; posat a escriure un ofici en català, la fórmula castellana li ve tot naturalment a la ploma i en surt traduïda en un català deformat morfològicament i sintàcticament

S'explica perfectament que a l'autor de l'ofici, habituat a escriure Me complazco en participarle, no s'ocorregués de canviar de fórmula, dient, posem per exemple, M'és plaent de participar-li. La fórmula castellana no podia sinó ésser adoptada servilment. Calia tan sols traduir-la ; però l'autor no coneix gramaticalment el català, i es troba que ha de posar en primera persona del present d'indicatiu el verb complazco; la forma requerida, complac, no pertany al llenguatge corrent, l'autor la ignora o no la recorda ; però té al davant complazco, i aquesta forma li suggereix complase.

Es tracta, després, d'introduir l'infinitiu complement participar-li. Quina preposició emprarà l'autor ? Ell diu, segurament, en el seu català de cada dia : Pensar a fer una cosa, Tardar a arribar, Entrar-se a cosir-ho... Però, qui es recorda d'aquestes construccions del llenguatge vivent en traduir la fórmula literària Me complazco en participarle ? L'autor adopta, llavors, en sense la menor vacil·lació.

Tot és castellà en aquest començament d'ofici : la fórmula, la sintaxi... el tractament mateix de vostè, que ja seria hora que coneixéssim a preocupar-nos de bandajar dels nostres documents oficials.

-11-

baix i sota

A l'adjectiu castellà bajo correspon en català el mot baix : Un hombre bajo, Un home baix. Bajo, en castellà, se pot usar, també, com a adverbi, pre cedit generalment de a quan denota lloc : Hablén bajo, Están abajo. A bajo adverbial correspon també en català baix. Parlar baix, Són a baix.

Bajo, en castellà, pot, encara, ésser usat com a preposició, se és, regint un nom : Bajo la presidencia de, Bajo este aspecto. En aquest cas bajo no ha d'ésser traduït pel mot baix, sinó pel mot sota. No diem, doncs, Baix la presidencia de, Baix aquest aspecte com fem habitualment induïts per l'equivalència dels dos mots bajo i baix adjectius a adverbis; sinó Sota la presidencia de, Sota aquest aspecte.

Hous aquí altres exemples de la preposició sota en els quals en lloc seu solom usar baix a imitació del castellà : Sota l'imperi de, Sota el domini de, Sota l'obligació de, Sota les ordres de, Sota el comandament de, Sota la protecció de, Sota el pes dels anys, Sota un altre nom, Sota la influència de, Sota forma de, Sota pretext de, Sota promesa de, Sota amonesta de, Sota silenci, Sota jurament, Sota caució.

Com no diem Baix la pell sinó Sota la pell, no havem de dir Baix los ordres, sinó Sota los ordres. El català en aquest punt és més acostat al francès i a l'italià que no pas al castellà. Comparem en francès: "Servir sous los ordres de, Tenir sous sa domination, Passer sous silence, Etre sous la protection de, Etre mis en liberté sous caution, Affirmer sous serment, Sous promesse de, Sous ce prétexte". En Italià: "Aver sotto il proprio dominio, Sotto questo aspetto, Sotto la protezione di, Sotto protesta di, Sotto forma di, Sotto minaccia di, Ordiniamo sotto pena di morte."

-12-

"els hi" defectuós

Ha estat dit mil vegades que el plural del datiu li és els i no pas els hi; que si diem, amb el complement indirecte en singular, li havem escrit una carta, cal dir, amb el complement indirecte en plural, els havem escrit una carta. Però estem d'haver aconseguit el bandejament d'aquest els hi, del qual es troben encara abundosos exemples en les publicacions actuals.

La llengua parlada, amb el seu datiu els hi, distingeix, en el masculí, el datiu de l'acusatiu, que és els. Així, diu els veiem, però els hi escrivim; i a alguns del pòser de renunciar a fer aquesta distinció. Realment la llengua parlada estableix amb el seu els hi una distinció entre el datiu i l'acusatiu que pot ésser en alguns casos avantatjosa; però ho fa a canvi de perdre d'altres distincions molt importants. Per exemple, entre els ha posat els guants i els hi ha posat els guants existeix la mateixa diferència que entre ens ha posat els guants i ens hi ha posat els guants; però si en la primera d'aquelles proposicions substituïm el datiu correcte els pel datiu habitual els hi, aquesta

proposició es confon amb la segona. Amb l'admissió del datiu els hi, perdriem, doncs, en la tercera persona, una distinció tan important com la que existeix entre ens i ens hi, us i us hi, om i m'hi, etc.

No és, d'altra part, difícil d'evitar el datiu els hi: cada vegada que ens vindrà a la ploma un els hi, basta que ens demanem quina forma prendria el complement pronominal si en lloc d'estar en tercera persona estava en primera persona; i si amb el pronom en la primera persona diríem ens hi, escrivem els hi, però si diríem ens, escrivem els. A "ens hi ha posat els guants"; correspon "els hi ha posat els guants"; però a "ens ha posat els guants"; correspon "els ha posat els guants".

El plural de el (acusatiu masculí) és els; el plural de la (acusatiu femení) és les; el plural de li (datiu masculí i femení) és els: el veig, i els veig; la veig i les veig; li escriu una carta (a ell o a ella) i els escriu una carta (a ells o a elles).

(1) lluny.

-13-

el...del qual

Els que troben artificiosa la construcció el...del qual, han de considerar que ho és igualment qualsevol construcció feta amb el relatiu qual, i que la llengua popular defuig en general l'ús, no solament de qual, sinó dels altres relatius en combinació amb una proposició.

A les oracions de relatiu de la llengua literària introduïdes amb les combinacions al qual, en el qual, del qual, etc. (així com amb a qui, on qui, etc.) la llengua popular oposa oracions introduïdes amb el terme conjuntiu que i on les quals el membre que en aquelles ora expressat pels termes relatius al qual, en el qual, etc., és expressat per un pronom personal feble. El poble defuig

construccions com : "Aquella dona de la qual parlava tothom, Un home al qual han dit tot això, Una fusta de la qual fan rosaris. Un riu en el qual s'han ofegat centenars de persones". Diu més aviat : "Aquella dona que tothom en parlava, Un home que li han dit tot això, Una fusta que en fan rosaris, Un riu que s'hi han ofegat centenars de persones".

El poble no diu, certament, "Una sala les finestres de la qual donen a la plaça"; però tampoc no diu : "Una sala quals finestres donen a la plaça". El poble diu : "Una sala que les finestres donen a la plaça". La construcció les finestres de la qual no és popular, però tampoc no ho és la construcció quals finestres, amb què els escriptors de la renaixença traduïen literalment cuyas ventanas.

De les tres construccions les finestres de la qual, quals finestres i que les finestres, la sola correcta és la primera; la tercera, com a construcció popular, pot ésser tolerada en determinats casos (així com les altres construccions populars damunt citades); però la segona és del tot inadmissible, car és una construcció incorrecta tot essent tan artificiosa com la primera.

-14-

Malgrat quant s'ha dit contra llur admissió en la llengua literària, encara hi trobem usats profusament els gerundis en guant : pronguent, diguent, boguent, caiguent, conoguent, absolguent, tinguent, vinguent, sapiguent, volguent, valguent, siguent, etc. Es que, per incuria dels nostros escriptors, la llengua literària no s'ha de veure mai desombarassada d'aquests gerundis ? Admetre sapiguent o tinguent és una cosa així com si els castellans escriviessin supiendo i tuyendo.

Cal repetir que el gerundi té sempre el mateix radical que les formes del present d'indicatiu terminades en em o im ? Si diem, en l'indicatiu, pronem, havem de dir, en el gerundi, pronent i no pas pronguent : A diem correspon dient i no pas diguent ; a bovem correspon bovent ; a caiem, caient ; a conexim, conexent ; a sabem, sabent ; a cabem, cabent ; a volem, volent ; a absolom (no absolvem, com equivocadament diuen alguns), absolent ; a tonim, tonint ; a venim, venint ; a escrivim, escrivint.

Així mateix direm voient (corresponent a voiem) i no pas voent ; vivint (corresponent a vivim) i no pas visquent. El gerundi de ésser és essent o sont, però no siguent.

I el mateix que els gerundis en guent, cal evitar els infinitius en guer. Poguar, volguer, valguer, sapiguer, capiguer, són dolents ; cal dir podar, volar, valor, sabor i cabre o cabar.

-15-

Si en el gerundi es sent a vegades pronguent en lloc de pronent, en canvi en el subjuntiu es sent alguns cops pronem i pronem en lloc de pronguem i pronguem, per exemple quan es diu Vol que ho pronem en lloc de Vol que ho pronguem.

Quan en l'indicatiu diem pronem, volem, vino, valo, boem, rio, caim, moc, conec, visc, etc., en el subjuntiu diem prongui, vengui, vingui, valgui, bogui, rigui, calgui, mogui, conogui, visqui, etcètera, i el radical d'aquestes formes es manté en totes les formes del present de subjuntiu. Aquest temps, en el verb prendre, és prongui, pronguis, prongui, pronguem, pronguem, pronguin. Cal dir, doncs, en el subjuntiu, pronguem i no pas pronem, pronguem i no pas pronem. Pronem

guem i prenguem, amb el mateix radical que prengui, són formes del subjuntiu ; prenem i preneu són formes de l'indicatiu.

Dins el present de subjuntiu, a un singular prengui correspon un plural prenguem ; a vengui, venguem ; a valgui, valguem ; a bogui, boguem ; a caigui, caiguem ; a conogui, conoguem ; a vulgui, vulguem ; a pugui, puguem ; a sapiguem, sapiguem ; a escrigui, escriguem ; a visgui, visguem ; etc. : prenem, vo-lem, venem, bevem, caiem, cencixem, podem, sabem, escrivim, vivim, etcètera, són formes de l'indicatiu i no pas del subjuntiu.

Si dicm "Volom que vinguis" (subjuntiu), havem de dir "Volom que vingueu" (subjuntiu) ; i, en canvi, dirom "No saben si veniu" (indicatiu), com dicm "No saben si vós".

-16-

Terminacions en guem, gucu (Continuació)

Suposem un verb com boure, que fa, en el present de subjuntiu, bogui, boguis, bogui, boguem, boguou, boguïn. Ja sabem que sovint es sent, en el subjuntiu, bavem i bavou, on lloc de boguem i boguou, com, per exemple, quan es diu equivocadament "Vol que us el bavou tot" on lloc de "Vol que us el boguou tot". Bavem i bavou són formes de l'indicatiu, que en el present fa : bee, bous, bou, bavem, bavou, bavouïn. Com es diu en el singular, "Sap que te'l bous tot" (indicatiu), però "Vol que te'l boguis tot" (subjuntiu), cal dir, en el plural, "Sap que us el bavou tot", però no "Vol que us el bavou tot", sinó "Vol que us el boguou tot".

Suposem, doncs, un verb com boure, on què les dues primeres persones del plural del present de subjuntiu són boguem i boguou, diferents de les corresponents del present d'indicatiu, bavem i bavou.

Quan un verb així és el verb principal d'una oració imperativa, en la primera persona del plural cal dir sempre boguem, tant si l'oració és afirmativa com negativa : "Boguem-ne més . No en Boguem tant". Així mateix es dirà : "Pronguem-ne. No en pronguem. Resolguem-ho. No he resolguem. Ajaguem-nos-hi. No ens hi ajaguem".

Però en la segona persona del plural, cal dir boguou si l'oració és negativa, però bavou si és afirmativa : No boguou tant, però Bavou-ne més. Anàlogament : "No en pronguou, Proncu-ne ; No he resolguou, Resolou-ho ; No us hi ajaguou, Ajaiou-vos-hi ; No hi vingou, Veniu-hi ; No li escriguou, Escriviu-li ; No encenguou el llum, Encanou-lo".

La causa d'això és que en les oracions imperatives negatives el verb no es posa en imperatiu, sinó en subjuntiu, el mateix que en castellà (No bebais, No bebamos, No bebáis), mentre que en les imperatives afirmatives el verb es posa en imperatiu i aquest és idèntic al present de subjuntiu, llevat de les segones persones. L'imperatiu de boure és bou, bogui, boguem, bavou, boguïn. Per això en la primera persona del plural cal dir sempre boguem, i, en la segona, uns cops boguou i altres bavou : "No apronguem les nostres lliçons i vosaltres no apronguou les vostres. Apronguem les nostres lliçons i vosaltres aproncu les vostres".

Cal fer una excepció per a aquells verbs com dir, podar, valor, saber i ósser, que fan, en la segona persona del singular de l'imperatiu, diguos, pugues, vulgues, sapigues, sigues. En aquests verbs la segona persona del plural de l'imperatiu és idèntica a la del subjuntiu : diguou, puguou, vulgou, sapiguou i siguou. Doncs, de la mateixa manera que s'ompra la forma diguem així en "No ho diguem" com en "Diguem-ho", s'ompra la forma diguou així en "No ho diguou" com en "Diguou-ho".

En un verb com beure, beveu és una forma d'indicatiu i d'imperatiu, i be-
gueu, una forma exclusivament de subjuntiu; en un verb com dir, dicu és una for-
ma exclusivament d'indicatiu, digueu, una forma de subjuntiu i d'imperatiu.

-17-

Terminacions verbals en oré en lloc de ré

Així com, en l'infinitiu, hi ha encara qui no sap en quins verbs cal escriu-
re r final i en quins no (d'on provenen les grafies errònies, encara freqüents,
absoldror, viurer, etc.)- en el futur, aquest temps format de l'infinitiu, són
molts els que no saben exactament, en els verbs de la segona conjugació, quan la
r de la terminació ha d'anar precedida i quan no d'una e, i això dona naixença a
grafies com admetoré, romporé, etc. molt més freqüents que hom no creuria.

Res, però, més fàcil d'evitar que aquestes grafies errònies: els sols fu-
turs en oré són els dels verbs que tenen l'infinitiu en er inaccentuat:
créixer, créixeré, plànyer plànyeré, córrer corraré, vencer venceré (la mateixa
causa que produí el manteniment de la e davant la r en l'infinitiu, el produí en
el futur, derivat de l'infinitiu).

Tots els altres verbs de la segona conjugació fan el futur en ré: rebre
robré, admetre admetré, rompre rompré, perdre perdré (no roberé, admeteré, rom-
poré, perderé, com diuen molts i alguns escriuen). Així mateix: voler voldré,
saber sabré, etc.; és a dir que, en el futur, no solament han perdut la e davant
la r els verbs que l'han així mateix perduda en l'infinitiu (pórdre: podre;
pórdre'há: podrà), sinó aquells que en l'infinitiu presenten davant la r, una e
accentuada (volére: voler; volére'há: volrà voldrà).

C O L O F Ó

Dèiem una vegada a un escriptor valenciad: "Nosaltres, catalans, no desitja-
ríem altra cosa sinó que empringuéssiu una obra de forta depuració del vostre i-
dioma, encara que no us preocupéssiu gens d'acostar-lo al nostre català; que trac-
téssiu de descatalanitzar el valencià i de redreçar-lo i d'enriquir-lo procurant
acostar-lo al valencià dels vostres grans escriptors medievals. Així, tot fent
una obra purament valencianista, us trobaríeu haver fet una obra catalanista, d'a-
costament al nostre català: elevant la vostra llengua escrita per damunt dels
parlars valencians actuals, recolzant-la en el valencià del XVè segle, produiríeu
un valencià que no seria pas una llengua altra que la catalana nostra, sinó la
modalitat valenciana de la llengua catalana, al costat de la nostra modalitat ca-
talana, i... de la modalitat balear.

Molts valencians i balears creuen encara que l'obra d'unificació del
català escrit suposaria la supeditació de llurs varietats dialectals al català de
Catalunya. No, no es pretén de supeditar cap varietat a una altra: es tracta sim-
plement que dins cadascuna de les tres grans regions de llengua catalana es realitzi
una obra de depuració, de redreçament de la llengua. Cadascuna d'elles té els
seus clàssics dins la nostra gran literatura medieval; que cadascuna els prongui
per models per a depurar i redreçar la seva varietat dialectal; i això sol faria
que sense sortir-nos els uns i els altres del "nostre" català, ens trobaríem es-
crivint modalitats no pas molt diferents d'una sola llengua literària.

Eliminats, dins cada varietat, els castellanismes de lèxic i de sintaxi, re-
introduïdes en la llengua escrita les paraules i les construccions perdudes durant
els segles de decadència literària, enriquida la llengua escrita pels mots i girs
que ens ofereixen els diferents parlars actuals, bandejades les mil corrupteles
que hi pul.lulon, evitades les grafies consagradores de pronúncies morament dia-
lectals; les diferències que encara trobaríem entre el català de Catalunya, el ca-
talà de València i el català de les Illes pots ser es reduirien a unes quantes diver-
gències morfològiques, les quals per llur nombre i per llur importància no justifi-
carion pas de parlar com encara alguns parlem d'una llengua valenciana i d'una
llengua mallorquina enfront d'una llengua catalana.

